

VEGYES.

A humanisztikus gimnázium ismét népszerűtlen Németországban. G. Borghorst *Wozu das Studium der alten Sprachen* c. cikkében (lásd DAZ. husvéti szám) annak okait kutatja, hogy miért uralkodik ma Németországban ismét olyan gimnáziumellenes hangulat. A szerző II. Vilmos császárnak híres mondasából: *Wir wollen nicht junge Griechen und Römer erziehen, sondern Deutsche* és Bismarcknak vallomásából: én a gimnáziumot mint jó köztársasági hagyományt el, indul ki. Majd rámutat arra a különös és feltűnő ellenmondásra, amely szerint a régebbi monarchikus időkben köztársasági irányzattal vádolták a klasszikus tanulmányokat, most pedig épp ellenkezőleg, monarchikus befolyást tulajdonítanak nekik. Így a *Vorwärts* egyik feltűnést keltett cikkét, *Organisation C*, így fejezi be: *Republikaner wappnet Euch gegen das Gymnasium!* Szerzőnk ezt a jelenséget azzal magyarázza, hogy a gimnáziumnak a szabadságban gyökeredző és minden jelszótól, dogmától s pártkötelektől mentes szellemét sokan nem értik meg, sőt félremagyarázzák; majd konkrét példákon bemutatja, hogy a klasszikus szerzők mennyire alkalmasak a jó értelemben vett politikai nevelés céljaira. Ezt a célt egyébiránt, szerinte, fordításokkal nem lehet elérni, mert, úgymond, lehet-e egyáltalában fordítani? Ezután hangsúlyozza a grammatika és a latinra való fordítás kiváló értékét a lelkiismeretes munkára és mélyített gondolkodásra való nevelés érdekében. Az az ellenvetés sem állhat meg, hogy a klasszikus nyelvek nem hajtának hasznót a gyakorlati életben és feleslegesek a gyáros, nagybirtokos, nagykereskedő, bankár stb. részére, mert az ezeken a pályákon működő kiváló férfiak kivétel nélkül elismerték a gimnázium fölényét. Az amerikai orvosok és mérnökök pedig ezt különösen hangoztatják. A statisztika kimutatása szerint az érettségire aránylag a legtöbb gimnáziumi tanuló jelentkezik, ezek után sorakoznak a reálgimnáziumbeliek s végül a reálskolabeliek. Noha számukat tekintve a gimnáziumok még ma is vezetnek, a lefolyt 40 év alatt erős versenytársuk akadt a reálgimnáziumban, amely — szerzőnk szerint — túlsokat markol és amelynek nyelvi tekintetben a latinra és az angolra kellene szorítkoznia.

A latin nyelv tanítását vitatták meg a *Das Gymnasium* c. német egyesület idei gyűlésén. A *latinra fordítás értékéről* c. előadásában Boesch kifejtette, hogy a tanításnak célja nem a beszédkésztség, hanem a megértés. Nem az a fontos, hogy a tanuló gépiesen, betű szerint fordítson, hanem az, hogy betekintést nyerjen abba, amiben a két nyelv kifejezőmódjai eltérnek. A szöveg fordításában nem a grammatikai „szabatoság” a fontos; hanem a jó latinság. Ezt a célt szolgálnák a legfelső osztályig folytatott stílusgyakorlatok, amire azonban a gimnázium újjászervezése óta nem jut elegendő idő. Hoffmann szerint a még mindig üzött „rendszeres nyelvtan” a teljesség kedvéért a tanulókat számtalan olyan részlettel terheli meg, amelyek az igazi irodalomban alig fordulnak elő (pl. sok rendhagyó ige). Az anyag megszorítását ajánlja annak javára, ami fontos és jellegzetes. Az egykor ünnepelet Cicero sines inyére s többre tartja Plautusnak a mindennapi életből merített nyelvét.

A vegytan iskolai tanítása ügyében több tanulságos előadás hangzott el „A mennyiségnyi és természettudományi ismeretek előmozdítására alakult német egyesület” folyó évi április havában Hannoverben tartott közgyűlésén. Bräuer a vegytani tanításnak viszonyát fejtegette a leíró természettudományokhoz és a kísérleti fizikához s utalt ez utóbbi növekvő befolyására a szomszédos tudományokra. Az atomelméletnek gyökereit átalakulása indokoltá teszi a fizikai vegytan erősebb hangsúlyozását és a lényegre való szorítkozást, tekintettel az óraszámnak helytelen csökkentésére. Mann-

heimer „A vegytan tanításának módszeres beillesztése a felső osztályokban” című előadásában utalt ennek a tantárgynak fontosságára az állampolgári nevelés, a közgazdasági politika és a civilizáció szempontjából. Ezért a felső fokon ne a műszaki részletek és a gyakorlati alkalmazás legyenek a döntők, hanem az igazi tudományos tárgyalás, amely egyetemes nézőpontok kialakulására képesít. Doerner példának mutatta be a vegytani gyakorlatoknak két nemét: az azonos csoportgyakorlatokat (Versuche in gleicher Front), amelyek bizonyos alapvető fogalmak és alapügyességek elsajátítására elengedhetetlenek, továbbá az elkülönített csoportgyakorlatokat (getrennte gemeinschaftliche Arbeitsweise), amelyeknél a tanulók ugyanazon problémához tartozó különböző feladatokat oldanak meg. Günther évek óta buzgólkodik a kutató tanítás (Forschungsunterricht) érdekében, amelynél tanár és tanuló közösen igyekszik a szakirodalomban még fel nem dolgozott új problémákat megoldani, hogy ezen az úton az utóbbiak közvetlen bepillantást nyerjenek a tudományos kutatás lényegébe. Günther az egyesület ülésén évről-évre bemutatja ennek a tanítási eljárásnak újabb gyakorlati eredményeit.

Tanárképzés és testi nevelés. A német „Ministerium für Wissenschaft, Kunst und Volksbildung” a középiskolai tanárképzés ügyében pótló-rendeletet adott ki, amely a jelölteknek részvételét szabályozza a főiskolai testgyakorlatokban. A rendelet értelmében a jelölteknek, lehetőleg tanulmányaik kezdetén, két féléven keresztül legalább heti két órában kell résztvenniök a főiskolai testgyakorlatokon. és elméleti előadásokon, amit a szokott módon igazolni is tartoznak. A nőjelöltek gyakorlatai a férfiakéitől elkülönítve tartandók, lehetőleg női tanerők felügyelete mellett és különös tekintettel a nemüknek megfelelő követelményekre. A rendelet végül kívánatosnak tartja, hogy a jelöltek, amennyiben arra alkalmasak, a tornatanítói képesítést is megszerezzék.

A 7. nemzetközi középiskolai kongresszus. amelyet augusztus végén Belgrádban tartottak meg, egyhangúlag a következő határozati javaslatokat fogadta el: A tantárgyak anyagát lehetőleg csökkenteni kell, hogy a tanároknak lehetővé tétessék, hogy ne csupán az emlékezet fejlesztésével foglalkozzanak, hanem a tanulók értelmének kiművelésével is. A vizsgák száma a legkisebb mértékre korlátozandó. A középiskolai tanítás célja inkább az általános műveltség elsajátítása, mint a főiskolai tanulmányokra való előkészítés legyen. A tanítási órák száma osztályonként csökkentendő, viszont emelendő azoknak az óráknak száma, amelyekben a tanárok a genfi Ferrière-tanár módszere szerint a tanulókkal együtt dolgoznak. A középiskolai tanároktól meg kell követelni a fiatal (csak?) tanulók lélektanának ismeretét. A kongresszus után az igazgató-választmány ülést tartott, amelyen Bellette tanár beszámolt a nemzetközi irodának tavalyi működéséről.

Csehszlovákia középoktatásügye. Az iskolaügyi és népművelési minisztériumnak 1924 október 1-re érvényes nem rég megjelent statisztikai kimutatásából közöljük a következő adatokat. Leglátogatottabb középiskolák a reálgimnáziumok, amelyeknek 41.757 tanulója közül 9236 leány, 30.285 cseh és tót, 6730 német, a többi magyar, lengyel és orosz. A 121 reálgimnázium közül csak 23 német. Második helyen következnek a reáliskolák, számuk 71 (köztük 20 német), 30.350 tanulóval (köztük 6708 német), akik közül 4222 leány. Legtöbb leánytanuló, 21.000 közül 10.533, a reformreál-gimnáziumokban van. A 71 ilyenű intézet közül 23 német. Legkedvezőbb a számarány a németekre a gimnáziumoknál: 21 cseh és tót, 17 német intézet, 6776 cseh és 3851 német tanulóval. Legrosszabb az arány a tanító(nő)-képzőkönél: 6891 cseh (köztük 3430 nő) és 1277 német (541 nő) hallgatóval. Csehszlovákiában van összesen 309 állami középiskola és tanító(nő)képző;

ezek közül Csehországra esik 109 cseh és 49 német, Morvaországra 51 cseh és 16 német, Sziléziára 9 cseh és 8 német. Az egész köztársaságban van 115.000 középiskolai tanuló, úgyhogy egy-egy esik 122 lakosra, ami határozott túltengésre vall. Egyébiránt az iskolaügy terén is erős és a nemzeti kisebbségeket erőszakosan elcseszesítő folyamat észlelhető, amely ellen a németek állandóan, de sikertelenül küzdenek. Háttérbe szorításukban a hivatalos tényezőkön kívül nagy szerepet visz a *Národni Jednota* nevű cseh nemzeti védőegyesület, amely mindenkor a német iskolák fokozatos megszüntetése mellett foglal állást, aminek eredménye évről-évre mindjobban mutatkozik.

A román közoktatásügy bajai. Az *Adeverul* július 23-i számában egy román középiskolai tanár hazájának közoktatásügyéről cikket közöl, amelyből adjuk a következő tanulmányos részleteket: „Közoktatásügyünk nagyon elsovadt és országunk kulturális fejlődése veszedelemben forog. Kettős kultúrváltságba sodródtunk bele: az egyik részen egy tanári kar, amely munkában emészti fel magát, amely azonban híján van a hivatásszeretnek és a szükséges tudományos előképzettségnek; a másik részen egy tanulóifjúság, amelynek nincsen már bizalma ehhez a tanártestülethez, mert benne nem látja hivatott vezetőjét és nevelőjét, hanem nemzeti elnyomóját. De vajjon ki ültetett át középiskoláinkba annyi hivatatlan tanítóelemet? Az alapvető hibákat saját kormányserveink követték el 1919-ben, amikor vak nemzeti túlbuzgóságban kéthavi tanfolyamokat szerveztek egyszerű falusi tanítók részére, akiket ezen gyorstalpaló-folyamat elvégzése után középiskolai tanárokká minősítettek. Ezen kivételes intézkedés a törvény megkerülésével áttörte mindazokat a gátakat, amelyek a néptanítók és a középiskolai tanárok képesítését eddig egymástól elválasztották. A legnagyobb sietséggel új iskolákat szerveztek, jobban mondva szükséghelyiségeket állítottak fel, amelyekbe néhány táblát és térképet helyeztek, tetejébe egy igazgatót és néhány tanképesítést nélküli egyént. Így keletkeztek azok az iskolák, amelyeknek a hivatása lenne az új nemzedék felnevelése. És a tanárok? Egy falusi pap vagy néptanító, néha pedig a leányiskolákban egy szülésznő és csendőraltászt. Ezek a mi hivatott tanítószemélyzetünk. Ebből az következik, hogy Romániában a tanár nem arra való, hogy védenceit nevelje. A tanulók szülei tőle csupán bizonyítványt kívánnak és ennek érdekében még kisebb anyagi áldozatoktól sem riadnak vissza. A minisztérium pedig beéri azzal, ha a tanárok a jelenléti lajstromokat szabályszerűen aláírják és tanulóikról az előírt statisztikai kimutatásokat elkészítik. Amott, úgy látszik, nagyon meg vannak elégedve a dolgok ilyen állapotával és örülnek annak a nagyszámú kreatúrának, akiket rangban felemeltek és akikkel csírájában elfojthatni a becsületes és évek hosszú során át kiképzett tanárságnak minden hivatásbeli mozgalmát. Így fest a román iskola napjainkban! Lehet-e tehát azon csodálkozni, ha a tanulók többsége nem válik be? Ha megtréfálják rájuk kényszerített és semmihez sem értő tanáraikat? Csak gondoljuk meg: mi lehet Romániában abból a tanulóból, aki követi azon kevésszámú, lelkiismeretes tanár jó tanácsait, akik idealisták maradtak? Soha életében nem fogja Romániában valamire vinni, mert nem ért a hazudozáshoz, lopáshoz és csaláshoz, ami országunkban ma kizárólag állapítja meg az életképességet. Egy ilyen tanuló egész életében szerencsétlen illuzionista fog maradni, akit mindenki kinevet, mert olyan országban él, amelyben ez a szabály: Aki dolgozik, annak keserű ínséget kell szenvednie, de a henyélőnek és csalónak jól megy a sora.“

Ezen lesújtó vallomásokhoz nincs mit hozzátennünk. Legfeljebb azt, hogy mi, Csonka-Magyarországbeliek, maradjunk meg továbbra is a becstelét útján.

kf.